

Intern toezicht op transitie: tools en tips

De VITP is de beroepsvereniging van, voor en door intern toezichthouders in de pensioensector. Met bijna 200 leden vertegenwoordigt de VITP een belangrijk deel van de intern toezichthouders. De VITP vindt het belangrijk dat alle deelnemers op een evenwichtige manier en begrijpelijke wijze de overgang kunnen maken naar het nieuwe pensioenstelsel.

Taak intern toezicht

Het intern toezicht bij een pensioenfonds heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Het intern toezicht is daarnaast ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever, het belanghebbendenorgaan en in het bestuursverslag. Bovendien staat het intern toezicht het bestuur met raad ter zijde en heeft het intern toezicht een aantal wettelijke goedkeuringsrechten. Het intern toezicht bij pensioenfondsen wordt, afhankelijk van het soort pensioenfonds, uitgevoerd door een raad van toezicht, de niet-uitvoerende bestuurders of een visitatiecommissie.

Internetconsultatie

Zolang de tekst van het wetsvoorstel nog niet bekend is, kan op de specifieke rol van het intern toezicht zoals vastgelegd in die nieuwe wetgeving natuurlijk nog niet worden ingegaan. De VITP heeft begin 2021 in de consultatieronde wel al haar bijdrage geleverd (VITP_reactie_internetconsultatie_11_feb_2021.pdf). Tijdens de internetconsultatie van het wetsvoorstel Toekomst pensioenen heeft de VITP gepleit voor een expliciete rol in de besluitvorming over het transitieplan, vergelijkbaar met de rol bij een collectieve waardeoverdracht. Daarbij hoort volgens de VITP ten minste een adviesrecht voor het Verantwoordingsorgaan of Belanghebbendenorgaan en een goedkeuringsrecht van het intern toezicht¹.

Kernboodschap VITP

De kernboodschap van de VITP op dit moment (zolang de wettekst nog niet openbaar is) is: wacht als intern toezichthouder niet tot het nieuwe pensioencontract verder is uitgewerkt, maar ga nú al in dialoog met het bestuur over belangrijke transitievraagstukken. Wordt het pensioenvermogen evenwichtig verdeeld of moet er compensatie plaatsvinden, hoe is de relatie (en de afbakening van taken en bevoegdheden) met de sociale partners en kan de uitvoeringsorganisatie het aan? Stel kritische vragen: 'welke afwegingen maakt het bestuur en worden alle belangen goed gewogen?'

¹ Indien het intern toezicht door een visitatiecommissie wordt uitgevoerd, wordt gepleit voor een advies van de visitatiecommissie aan het Verantwoordingsorgaan.

Evenwichtige belangenafweging bij een transitie

De zorg voor het pensioen van de deelnemer is leidend voor het intern toezichthouden. Om te borgen dat de belangen van alle deelnemers evenwichtig kunnen worden gewogen is de VITP van mening dat de besluitvorming inzake het transitieplan expliciet behoort plaats te vinden. De beoordeling van evenwichtigheid was immers één van de belangrijke argumenten voor het instellen van onafhankelijk toezicht bij de wet versterking bestuur pensioenfondsen. Het intern toezicht levert door de beoordeling dus een belangrijke bijdrage aan de evenwichtige belangenafweging.

De transitie is een majeure operatie waarbij met name vraagstukken rond evenwichtigheid een prominente rol spelen. Het is essentieel dat de rol van fondsorganen en sociale partners op voorhand goed wordt beschreven. Daarbij is het van belang dat voor elke belanghebbende duidelijk is wie zijn belangen in het oog houdt.

Adequate risicobeheersing in een complexe governance

De governance van een pensioenfonds is complex. Bij pensioenfondsen zijn de kerntaken (vermogensbeheer, pensioenadministratie en werkgeverscontract) meestal uitbesteed aan een uitvoeringsorganisatie. De afstand tot die kerntaken is daarmee groter en het stakeholderveld gelaagd (met werknemers, werkgevers, pensioengerechtigden, gewezen deelnemers en bestuur), wat het toezicht complexer maakt. Dan is het zeer van belang dat de intern toezichthouder goed zicht heeft en houdt op alle in- en externe betrokken partijen, het bestuur en de risico's.

Tools en tips

Als leden van de VITP zijn we voortdurend met elkaar en anderen in gesprek om het toezichthouden actueel te houden. Tijdens de themamiddag in januari 2022 gaan we bijvoorbeeld met elkaar in gesprek over de transitie en de governancerisico's die dit met zich meebrengt. Hieronder zijn enkele tips opgenomen voor het intern toezicht.

- *Ga in gesprek met het bestuur over:*
 - Type pensioencontract. Hoewel het type contract wordt bepaald door sociale partners kunnen intern toezichthouders daar nu al vragen over stellen. Hoe is bijvoorbeeld de relatie tussen het bestuur en de sociale partners? Dat is immers belangrijk voor een soepele transitie. Hoe zien proces, tijdslijnen en keuzecriteria eruit? En beschikken werkgevers en werknemers over het vereiste kennisniveau om de complexe regelingen te doorgronden?
 - Inbreng van de bestaande rechten in het nieuwe contract: het meest complexe transitievraagstuk. Zijn de pensioenaanspraken in het nieuwe stelsel in evenwicht, of moet er bijvoorbeeld compensatie plaatsvinden? En vanuit welke bron wordt dan gecompenseerd. Zoals eerder aangegeven wordt van een intern toezichthouder verwacht dat de afwegingen die het bestuur maakt worden getoetst: worden die op deugdelijke gronden gemaakt en goed uitgelegd? Ook de vraag of een solidariteitsreserve wordt ingericht komt hierbij aan de orde. Met name als die reserve initieel gevuld wordt uit het fondsvermogen. Voorafgaand aan en tijdens het transitieproces is een goed contact met het Verantwoordingsorgaan of Belanghebbendenorgaan noodzakelijk. Het is als intern toezichthouder van belang hun zorgen over de transitie te kennen, zodat je erop kunt inspelen. Daartoe kun je als intern toezichthouder de dialoog aangaan met het VO of BO, ook om de juiste kennis binnen VO en BO te helpen ontwikkelen.

- Uitvoering: kan de uitvoeringsorganisatie de transitie aan? En op welke termijn? Daarbij kunnen intern toezichthouders bijvoorbeeld vragen stellen over de complexiteit van de huidige regelingen (hoe complexer, hoe lastiger de transitie), de IT-change capaciteit (is die voldoende?), de flexibiliteit (heeft de uitvoeringsorganisatie voldoende middelen en mensen) en de kwaliteit van de datahuishouding (hoe beter op orde, hoe gemakkelijker de transitie).
- *Vastlegging*
De intern toezichthouder houdt goed in de gaten wie wat doet en zorgt voor goede communicatie met alle partijen. Het documenteren van gesprekken en formele standpunten is belangrijk.
- *De transitie naar een nieuw pensioenstelsel*
De transitie als geheel zal beheerst en gefaseerd moeten plaatsvinden: van voorbereiden naar voorsorteren en vervolgens implementeren. Kijk nu alvast wat de benodigde stappen zijn, want er moet ook al externe verantwoording over het transitieproces worden afgelegd in het bestuursverslag over 2021.
- *Onafhankelijkheid*
Juist in een complexe governance met zoveel spelers is onafhankelijkheid van de intern toezichthouder belangrijk, zowel wettelijk als in 'mind and appearance'.

Conclusie

Het intern toezicht speelt een belangrijke rol in de governance van een pensioenfonds. Een transitie is bij uitstek een situatie waar het intern toezicht invulling kan en moet geven aan haar raadgevende taak. De VITP staat intern toezichthouders in de pensioensector daar graag in bij.